

АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ ЗА ВПЛИВОМ РІЗНИХ ГРУП БАНКІВ

Анотація. У статті розглядаються обсяги наданих кредитів різними групами банків за період від 2007 по 01.10.2011 р. Аналізується динаміка вкладень юридичних і фізичних осіб та їх вплив на загальний обсяг наданих кредитів. Надаються висновки щодо отриманих результатів дослідження.

Ключові слова: кредитування, кредитна діяльність, фізичні особи, юридичні особи.

Вступ. В посткризовий період кредитування набуває все більшої актуальності, оскільки економіка України розвивається у досить складних умовах та потребує значних обсягів кредитних ресурсів для виходу хоча б на докризовий рівень. Більшість суб'єктів господарювання для розвитку та становлення власного бізнесу у посткризовий період, в основному, надіються на кредити банківських установ.

Необхідно відзначити, що питання, пов'язані з аналізом кредитних операцій банківських установ розглядали багато вітчизняних вчених-економістів, зокрема, Ф.Ф. Бутинець, О.В. Васюренко, К.О. Волохата, А.М. Герасимович, І.Я. Грудзевич, М.Р. Ковбасюк, В.М. Кочетков, Л.В. Сердюк, О.М. Сидоренко, З.І. Щибиволок та багато інших.

Виклад основного матеріалу. Аналіз кредитної діяльності банківських установ дає Національному банку України реальну та всебічну інформацію про стан кредитного ринку в Україні, його напрями розвитку та виділяє позитивні, негативні сторони. Відповідно Національний банк може адекватно реагувати на тенденції у банківському секторі механізмами рефінансування банків, обов'язковим резервуванням тощо, своєчасно вирішуючи проблеми кредитного ринку та розвитку економіки.

Для організації ефективної роботи банківського нагляду рішенням Правління Національного банку України всі банки за розміром загальних активів було розподілено на 4 групи. На сьогодні вимоги є наступними:

- найбільші банки – більше 14000,0 млн. грн.;
- великі банки – більше 4500,0 млн. грн.;
- середні банки – більше 2000,0 млн. грн.;
- малі банки – менше 2000,0 млн. грн.) [1]

Розподіл банків на групи використовується, зокрема, при аналізі їхньої діяльності і при розмежуванні функцій нагляду між центральним апаратом і територіальними управліннями Нацбанку.

Найбільші банки, маючи суттєвий кредитний потенціал мають відігравати і найбільшу роль у розвитку економіки. Питома вага їх кредитного портфеля становить станом на 01.10.2011р. 70 % у загальному кредитному портфелі банківської системи України. Саме на ці банки скеровують погляди крупні клієнти, які потребують великого обсягу та довготермінового характеру кредитів. Проте недоліками довгострокового кредитування в Україні є ризики, які проявляються впродовж дії договорів і які складно передбачити на стадії їх видачі. Водночас дані кредити використовуються юридичними особами на інвестиційні цілі, що забезпечує і конкурентну позицію суб'єкта на ринку.

Тенденції кредитних вкладень банків першої групи впродовж останніх 5 років наведено у таблиці 1 та графіку 1.

Таблиця 1
Динаміка обсягів кредитних вкладень першої групи банків (в млн. грн.)[2-7]

Станом на	Надані кредити усього, в т.ч.	Юридичним особам	Фізичним особам
01.01.2007	160925	103313	57612
01.01.2008	291769	180847	110922
01.01.2009	521997	327561	194436
01.01.2010	526177	351427	174750
01.01.2011	524602	377480	147123
01.10.2011	569114	425519	143594

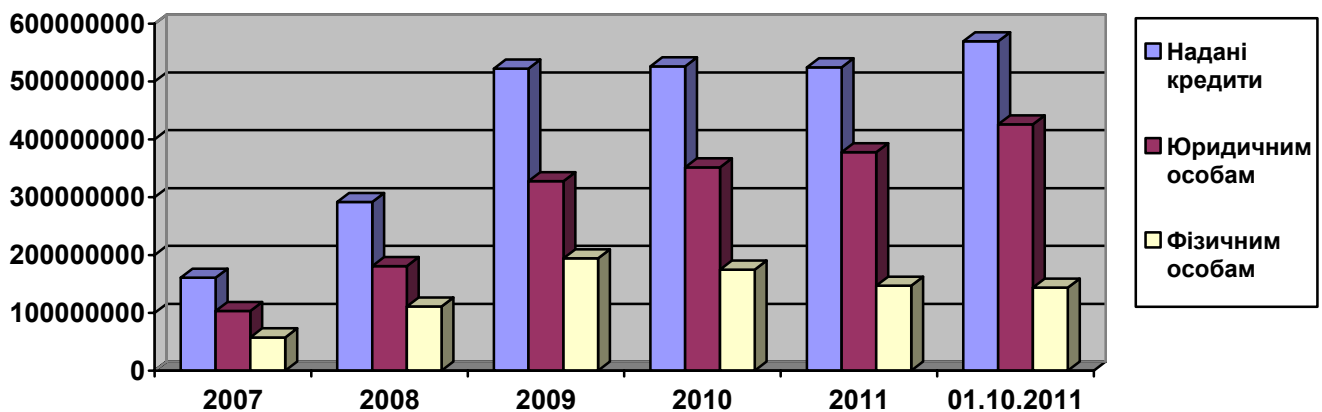

Рис. 1. Зміна обсягів кредитних вкладень банків першою групою юридичним та фізичним особам

Аналізуючи обсяг наданих кредитів першою групою банків протягом зазначеного періоду можна відмітити, що надані кредити з кожним роком збільшуються. У 2007 році їх сума становила 160925 млн. грн., а на завершення 2011 року становила 569114 млн. грн. Відбулося значне зростання суми наданих кредитів протягом 2008 року, яка становила 521997 млн. грн., що у 2 рази більше від попереднього року. Те саме відбувається і з обсягом наданими кредитами юридичним особам. Починаючи з 2007 року відбувалося зростання наданих кредитів юридичним особам, але починаючи з 2009 року це зростання дуже сповільнюється і майже не впливає на загальний обсяг наданих кредитів. Лише з 2011 року спостерігається зрушення у цьому напрямку і обсяг наданих кредитів зростає на 48039 млн. грн. або 12 %.

Дещо інша ситуація спостерігалася із наданими кредитами фізичним особам. Найбільшого свого піку кредити фізичним особам досягли у 2009 році і становили 327561 млн. грн., що на 55% більше попереднього року, але протягом 2009 року відбулося незначне спадання на 10 % і становило 174750 млн. грн. Таке спадання у динаміці обсягів кредитування спостерігається до 2011 року включно.

До другої групи банків входить 21 банк. У загальному кредитному портфелі банківської системи України питома вага їх кредитного портфеля становить станом на 01.10.2011р. 16 %. До цієї групи належать банки, що мають непогано розвинену філійну мережу, обсяг активів яких становить понад 4500 млн. грн.

Тенденції кредитних вкладень банків другої групи впродовж останніх 5 років наведено у таблиці 2 та графіку 2.

Таблиця 2

Динаміка обсягів кредитних вкладень другої групи банків (в млн. грн.) [2-7]

Станом на	Надані кредити усього, в т.ч.	юридичним особам	фізичним особам
2007	42048	33455	8594
2008	65959	47917	18042
2009	115958	78332	37626
2010	102695	66328	33171
2011	128896	89794	34936
01.10.2011	131222	92379	33787

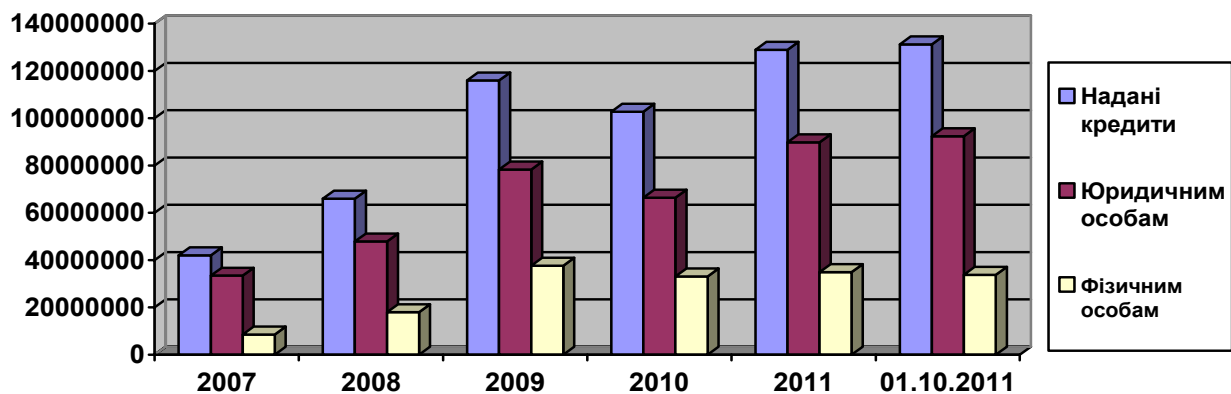

Рис. 2. Зміна обсягів кредитних вкладень банків другою групою юридичним та фізичним особам

У другій групі банків до 2009 року спостерігається ситуація аналогічна до першої групи. Надані кредити з кожним роком зростаються. Це стосується як фізичних, так і юридичних осіб, але криза вплинула на банки значною мірою протягом 2009 року і на 01.01 2010 року обсяг наданих кредитів становив 66328 млн. грн., що на 13263 млн. грн. або 15% менше, ніж у попередньому році. Ця ситуація дещо покращується протягом 2010 року і на початок 2011 року обсяг наданих кредитів становив 128896 млн. грн., що на 26200 млн. грн. або 6% більший, ніж у попередньому році.

Схожа ситуація спостерігається і з наданими кредитами юридичним особам. Спадає обсяг наданих кредитів протягом 2009 року на 12% і становить 66328 млн. грн., але протягом 2010 року спостерігається значне зростання на 27% і становить 89794 млн. грн. Фізичним особам максимальний обсяг наданих кредитів був протягом 2008 року і становив 37626 млн. грн. Протягом 2009 року відбулося зниження на 12004 млн. грн. або на 12%, а протягом наступного 2010 року зросло на 23466 млн. грн., що майже у 2 рази більше ніж під час спадання.

Третя група банків включає в себе 24 банки. Їх регулятивний капітал повинен становити більше 200 млн. грн., а активи – більше 1 500 млн. грн. Питома вага кредитного портфеля у всіх вкладеннях цієї групи становить 6%.

Тенденції кредитних вкладень банків третьої групи впродовж останніх 5 років наведено у таблиці 3 та графіку 3.

Таблиця 3

Динаміка обсягів кредитних вкладень третьої групи банків (в млн. грн.) [2-7]

Станом на	Надані кредити усього, в т.ч.	Юридичним особам	Фізичним особам
2007	20544	14088	6456
2008	41867	26553	15314
2009	49334	30288	19046
2010	43814	32016	11798
2011	44168	33287	10881
01.10.2011	49710	38876	10834

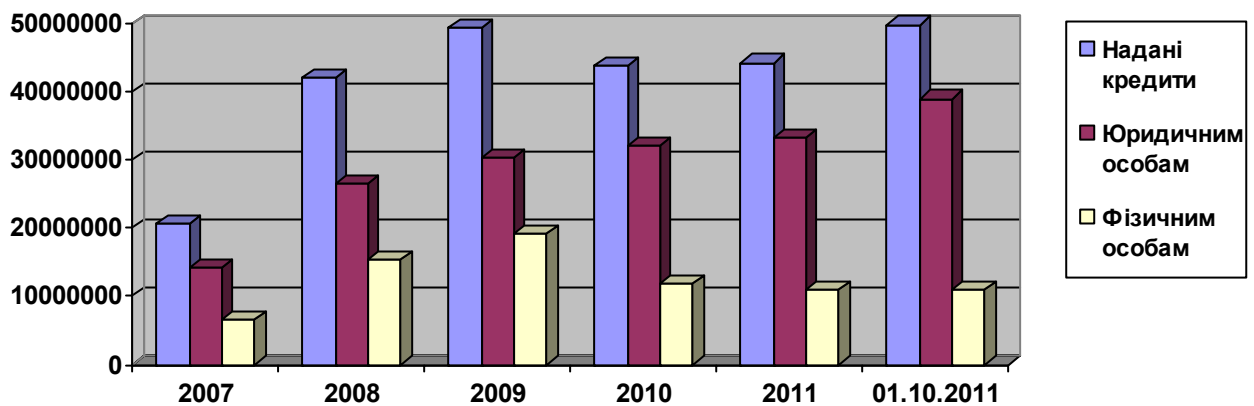

Рис. 3. Зміна обсягів кредитних вкладень банків третьою групою юридичним та фізичним особам.

У третьої групи банків спостерігається схожа ситуація до другої групи. Протягом 2007-2008 років відбулося зростання обсягу наданих кредитів до 49334 млн. грн., а протягом 2009 року відбулося спадання обсягу наданих кредитів на 5520 млн. грн. або на 12%, а з 2010 року відбувається поступове зростання обсягу наданих кредитів і станом на 01.10.2011 рік становить 49710 млн. грн. Такий перепад відбувався у зв'язку з тим, що значною мірою зменшилася кількість наданих кредитів фізичним особам, яка досягла максимального результату протягом 2008 року і на 01.01.2009 року становила 49334 млн. грн., а протягом 2009 року знизилася на 5520 млн. грн. або на 48% і становила 43814 млн. грн. Юридичні особи третьої групи впливу фінансової кризи майже не відчули і у цієї групи спостерігається поступове зростання обсягу наданих кредитів. Протягом 2007 року обсяг наданих кредитів становив 14088 млн. грн., а протягом останніх років до 2012 року зріс до 38876 млн. грн.

Четверта група банків є малою групою, оскільки їх регулятивний капітал становить менше 200 млн. грн., а активи – менше 1 500 млн. грн. Це маловідомі банки і мало розповсюджені. Питома вага кредитного портфеля у всіх вкладеннях станом на 01.10.2011 р. становить 8%.

Тенденції кредитних вкладень банків четвертої групи впродовж останніх 5 років наведено у таблиці 4 та графіку 4.

Аналізуючи обсяг наданих кредитів четвертій групі банків, можна ствердити, що фінансова криза відбилася на їх кредитній діяльності незначною мірою і в загальному спадання 2009 року було досить незначним, становило 917 млн. грн., що на 3% менше попереднього року. Ця сума була зменшена за рахунок зниження наданих кредитів фізичним особам на 3581 млн. грн. або 21% і протягом наступних 2009-2011 років

Таблиця 4

Динаміка обсягів кредитних вкладень четвертої групи банків
(в млн. грн.) [2-7]

Станом на	Надані кредити усього, в т.ч.	Юридичним особам	Фізичним особам
2007	22006	16912	5093
2008	30458	21103	9355
2009	54526915	36779	17748
2010	53610	39443	14167
2011	52871	39981	12890
01.10.2011	65274	49767	15507

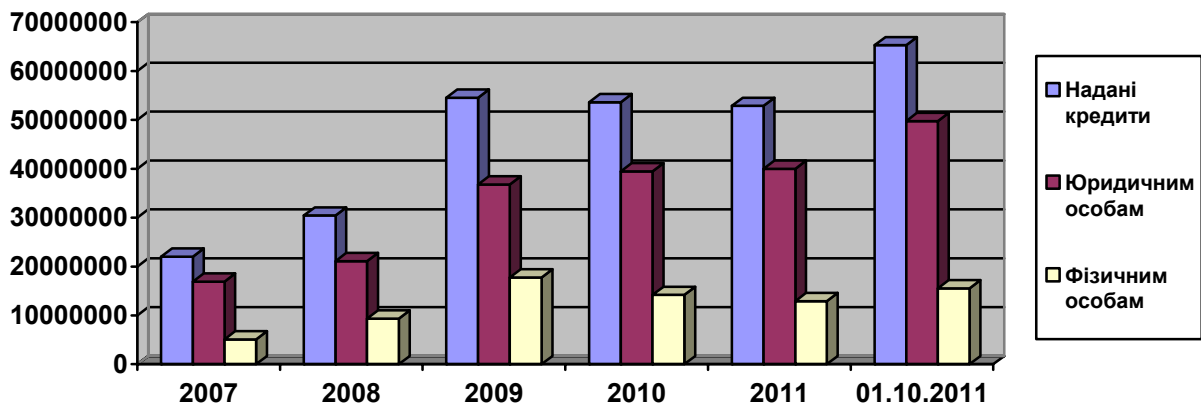

Рис. 4. Зміна обсягів кредитних вкладень банків четвертою групою юридичним та фізичним особам

обсяг наданих кредитів ще не досягнув своєї максимальної точки, що була досягнута у 2008 року щодо фізичних осіб і становила 15507 млн. грн., що на 2241 млн. грн. або 21% менша, ніж у 2008 році. Для юридичних осіб протягом 2009 року обсяг наданих кредитів збільшився на 2664 млн. грн. або на 8% і протягом 2010 року також збільшився, але на меншу суму 539 млн. грн. або 2%, ніж у попередньому році. Тобто спостерігається уповільнення обсягів наданих кредитів, але він надалі залишається позитивним. Значною мірою зріс обсяг наданих кредитів на 9785 млн. грн. або 20% протягом 2011 року і на даний час ця сума становить 49767 млн. грн.

Висновки. У 2007 р. та трьох кварталах 2008 р. банківські установи мали суттєвий приплив іноземного капіталу та ресурсів і розвивали кредитування фактично без участі Національного банку України, який нажалі не скористався такою ситуацією і нормативними вимогами не стимулював довготермінове та інвестиційне кредитування.

З настанням кризи НБУ змушений був втручатись у розвиток кредитного ринку, змінивши резервування за валютними кредитами, надавши великий обсяг кредитів рефінансування тощо. Тим самим спас багато банків від краху.

Отже, своєчасний та комплексний аналіз забезпечує ефективне та своєчасне втручання у цей процес Національного банку. Кредит в ринковій економіці необхідний як фізичним так і юридичним особам для ефективної діяльності і стимулювання їх діяльності. Аналізуючи обсяг кредитних вкладень для кожної групи банків можна зробити висновок, що найбільше впливала на кредитування як фізичних, так і юридичних осіб перша група банків, а найменше – третя група банків, оскільки їх питома вага становила 6%. Протягом 2007-2008 років економіка країни розвивалася

стабільно і банки надавали кредити щороку у більшому обсязі, але фінансово-економічна криза знизила довіру до банків через відтік депозитів і високий рівень інфляції. Лише зараз незначною мірою починає зростати довіра до банківських установ і незначними темпами зростає обсяг кредитування як фізичних так і юридичних осіб.

Література

1. Рішення комісії з питань нагляду та регулювання діяльності банків Національного банку України від 25 грудня 2006 року N 364 «Про розподіл банків на групи».
2. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2007 року // Вісник НБУ. – 2007. № 2. – С.23.
3. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2008 року // Вісник НБУ. – 2008. № 2. – С.25.
4. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2009 року // Вісник НБУ. – 2009. № 2. – С.19.
5. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2010 року // Вісник НБУ. – 2010. № 2. – С.26.
6. Основні показники діяльності банків України на 01.01.2011 року // Вісник НБУ. – 2011. № 2. – С.25.
7. <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category>

Summary. In the article volumes allotted credit are examined by the different groups of banks for period from 2007 to on 01.10.2011 The dynamics of investments of legal and physical entities and their influence is analysed on a general volume allotted credit. Conclusions are given in relation to the got results of research.

Keywords: crediting, credit activity, physical persons, legal entities.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2012